Socialförsäkringsutskottets betänkande 1989/90:SfU24

Förnyad behandling av föräldraförsäkringen

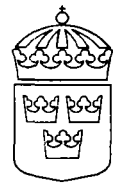

1989/90
SfU24

FEMTE HUVUDTITELN

Ärendet

I betänkandet 1989/90:SfU11 behandlade socialförsäkringsutskottet regeringens i proposition 1989/90:100 bil. 7 littera C Ekonomiskt stöd till barnfamiljer m.m. under C 2 framlagda förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring och om medelsanvisning till föräldraförsäkringen för budgetåret 1990/91 samt under den allmänna motionstiden väckta motioner med anknytning till föräldraförsäkringen. Vid kammarbehandlingen av betänkandet den 5 april 1990 beslöt riksdagen att återförvisa ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

Utskottet

Utskottet har tagit upp det återförvisade ärendet till ny behandling. Utskottet har härvid frångått sin tidigare bedömning i två avseenden (mom. 1 och 19 i hemställan).

I fråga om den utbyggnad av föräldraförsäkringen avseende rätten till föräldrapenning med anledning av ett barns födelse som föreslås i proposition 1989/90:100, och som innebär att föräldrapenning skall utgå på sjukpenningnivån under alla de 450 dagar som omfattas av rätten till föräldrapenning, gör utskottet nu följande bedömning.

Den fortsatta utbyggnaden av föräldraförsäkringen är enligt utskottets uppfattning en mycket angelägen reform. På grund av det rådande ekonomiska läget måste emellertid den fortsatta utbyggnaden skjutas upp. Detta innebär att etapp 2 av utbyggnaden — som i propositionen beräknats kosta ca 1 300 milj. kr. — inte kan genomföras den 1 juli 1990 som planerats och som anges i de av riksdagen under förra årets riksmöte godkända riktlinjerna (prop. 1988/89:69, SfU12, rskr. 137). Utbyggnaden får i stället göras så snart som de ekonomiska förutsättningarna har förbättrats, och utskottet vill understryka utbyggnadens fortsatt höga prioritet. De nämnda riktlinjerna omfattar även tidpunk-

ter för genomförande av etapperna 2 och 3 och får därför upphävas. Den fortsatta utbyggnaden bör dock enligt utskottets mening ske enligt den modell som anges i riktlinjerna.

Det anförda innebär att utskottet med bifall till motionerna Sf367 och Sf353 yrkande 1 avstyrker bifall till det i propositionen framlagda förslaget till utbyggnad av föräldraförsäkringen i fråga om rätten till föräldrapenning med anledning av ett barns födelse.

Till följd av utskottets ställningstagande i denna fråga bör anslaget till föräldraförsäkringen minskas med den andel av den beräknade kostnaden för utbyggnaden som finansieras genom statsbidrag, dvs. med 15 % eller 195 milj. kr.

I övrigt vidhåller utskottet den bedömning som gjorts i det tidigare betänkandet (mom. 2—18 i hemställan). Till följd av utskottets avslagsyrkande såvitt avser utbyggnaden av rätten till föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lägger dock utskottet i bilaga fram ett nytt förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring omfattande återstående del av regeringens lagförslag, dvs. i fråga om antalet dagar tillfällig föräldrapenning kan utgå.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *utbyggd föräldraförsäkring*

att riksdagen med upphävande av sitt beslut den 22 mars 1989 om godkännande av riktlinjer för den fortsatta utbyggnaden av föräldraförsäkringen och för övergångsreglernas utformning (rskr. 137) och med bifall till motionerna 1989/90:Sf353 yrkande 1 och 1989/90:Sf367 avslår det i proposition 1989/90:100 bilaga 7.1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,

res. 1 (m, fp, c)
res. 2 (vpk, mp)

2. beträffande *flexibilitet i föräldraförsäkringen*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf334,

3. beträffande *kvoterad föräldraledighet*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf270, 1989/90:Sf345 yrkande 1 och 1989/90:Sf372 yrkande 4,

res. 3 (vpk)
res. 4 (mp)

4. beträffande *kompensationsnivån inom föräldraförsäkringen*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf332 och 1989/90:Sf345 yrkande 2,

res. 5 (m)
res. 6 (mp)

5. beträffande *garantinivån inom föräldraförsäkringen*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf240, 1989/90:Sf259 yrkande 6 och 1989/90:Sf353 yrkande 2,

res. 7 (m)

6. beträffande *antal dagar med tillfällig föräldrapenning*

att riksdagen med bifall till propositionen i denna del och med

avslag på motion 1989/90:Sf250 yrkande 4 antar det av utskottet i bilaga framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,

res. 8 (fp)
res. 9 (vpk, mp)

7. beträffande *förlängd ledighet för fäder*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf221,

res. 10 (fp)

8. beträffande *rätt att överlåta tillfällig föräldrapenning*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf368 yrkande 1,

res. 11 (fp)

9. beträffande *tillfällig föräldrapenning till annan än förälder*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf274,

10. beträffande *tillfällig föräldrapenning vid stängning av daghem m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf202, 1989/90:Sf219, 1989/90:Sf220, 1989/90:Sf235, 1989/90:Sf245, 1989/90:Sf261 yrkande 2, 1989/90:Sf310, 1989/90:Sf313, 1989/90:Sf368 yrkande 2 och 1989/90:So609,

res. 12 (fp, c, mp)

11. beträffande *flexibelt uttag av kontaktdagar*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf311 yrkande 1 och 1989/90:Sf337 yrkande 1,

res. 13 (m, fp, c)

12. beträffande *kontaktdagar vid privat barnomsorg*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf210, 1989/90:Sf311 yrkande 2 och 1989/90:Sf337 yrkande 2,

res. 14 (m, fp, c)

13. beträffande *tillfällig föräldrapenning vid umgängesrätt*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf303,

14. beträffande *tolvårsgränsen för tillfällig föräldrapenning*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf293,

15. beträffande *sextonårsgränsen för tillfällig föräldrapenning*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf225, 1989/90:Sf250 yrkande 5, 1989/90:Sf280 och 1989/90:Sf366 yrkande 1,

res. 15 (fp, vpk, mp)

16. beträffande *tillfällig föräldrapenning till båda föräldrarna*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf250 yrkande 6, 1989/90:Sf252, 1989/90:Sf267 och 1989/90:Sf302 yrkande 4,

res. 16 (m, fp, c)
res. 17 (mp)

17. beträffande *föräldrapenning efter arbete utomlands*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf345 yrkande 3,

18. beträffande *försäkringsförmåner vid graviditet*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf306,

19. beträffande *medelsanvisningen*
att riksdagen med anledning av propositionen till *Bidrag till föräldraförsäkringen* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 2 240 000 000 kr.

res. 18 (vpk, mp)

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Ulla Johansson (s), Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Lena Öhrsvik (s), Margit Gennser (m), Nils-Olof Gustafsson (s), Ingegerd Elm (s), Maud Björnemalm (s), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Ragnhild Pohanka (mp), Christina Pettersson (s), Arne Mellqvist (s) och Bertil Persson (m).

Reservationer

1. Utbyggd föräldraförsäkring (motiveringen till mom. 1)

Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c) och Bertil Persson (m) anser

att den del av utskottets yttrande som på s. 1 börjar med "Den fortsatta" och på s. 2 slutar med "i riktlinjerna." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är otillräckligt att bygga ut föräldraförsäkringen när det gäller att ge familjerna valfrihet i barnomsorgen. Det förslag till vårdnadsbidrag i motion So642 som bl.a. motionärerna i motion Sf367 av Olof Johansson m.fl. hänvisar till är enligt utskottets mening ett bättre alternativ eftersom det ökar valfriheten för barnfamiljerna under hela förskoleperioden när det gäller hur barnomsorgen skall lösas. Stödet är dessutom lika för alla barn.

Enligt det nämnda förslaget som behandlas i socialutskottets denna dag avgivna betänkande 1989/90:SoU27 skall vårdnadsbidraget utgå med 15 000 kr. per barn och år för alla barn mellan ett och sju år och kombineras med en avdragsrätt vid beskattningen för styrkta barnomsorgskostnader upp till detta belopp och minskade statsbidrag till kommunerna för barnomsorgen med 12 000 kr. per heltidsplats. I motionen framhålls det som önskvärt att vårdnadsbidraget kan införas redan fr.o.m. år 1991 men också att reformen måste finansieras.

Utskottet anser med hänsyn till det anförda att föräldraförsäkringen inte bör byggas ut ytterligare.

2. Utbyggd föräldraförsäkring (mom. 1)

Margó Ingvardsson (vpk) och Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 1 börjar med "Den fortsatta" och på s. 2 slutar med "i riktlinjerna." bort ha följande lydelse:

Som utskottet framhöll i sitt i mars 1990 avgivna betänkande 1989/90:SfU11 ansåg utskottet vid sin behandling av denna fråga under förra årets riksmöte i sitt av riksdagen godkända betänkande 1988/89:SfU12 att det ekonomiska stödet till småbarnsfamiljerna i första hand borde vara konstruerat så att det kunde täcka föräldrarnas inkomstbortfall medan barnet var litet. Därigenom fick även den förälder som hade högst inkomst möjlighet att ta ansvar för vården av barnet. Utskottet välkomnade därför regeringens förslag om utbyggnad av föräldraförsäkringen och avstyrkte bifall till då föreliggande avslagsmotioner. — Utskottet vidhöll i sitt betänkande i mars i år den angivna uppfattningen och avstyrkte bifall till motionerna Sf367 och Sf353 yrkande 1.

Utskottet anser inte att det finns anledning att nu ändra uppfattning om den fortsatta utbyggnaden av föräldraförsäkringen som utskottet nyligen tillstyrkt och för vilken riksdagen under förra årets riksmöte också beslutade riktlinjer.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 1. beträffande *utbyggd föräldraförsäkring*
>
> att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:Sf353 yrkande 1 och 1989/90:Sf367 antar det i proposition 1989/90:100 bilaga 7.1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring såvitt avser 4 kap. 6 §,

3. Kvoterad föräldraledighet (mom. 3)

Under förutsättning av bifall till reservation 2

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 8 börjar med "I proposition" och slutar med "Sf372 yrkande 4." bort ha följande lydelse:

I början av 1980-talet tog endast 22 % av fäderna ut någon föräldraledighet under barnets första levnadsår. År 1987 var andelen fäder i familjer med gifta förvärvsarbetande föräldrar som tog ut föräldrapenning någon tid under barnets två första levnadsår 29 %. Den utbyggda föräldraförsäkringen kan enligt utskottets uppfattning skynda på jämlikheten mellan män och kvinnor, men den kan också resultera i en tillbakagång i detta avseende om hela föräldraledigheten tas ut av kvinnorna. Med de snabba förändringar som nu sker inom arbetslivet kan ett och ett halvt års frånvaro från arbetsmarknaden medföra stora problem vid återkomsten. En sådan lång frånvaro kan också generellt påverka arbetsgivarnas inställning till kvinnor som arbetskraft. Fördel-

ningen av föräldraledigheten mellan föräldrarna är viktig inte bara för kvinnornas situation på arbetsmarknaden utan också för männens syn på arbetsfördelningen i hemmet. Sexton år av information och attityd-påverkande arbete för en jämnare sådan fördelning har inte haft önskad effekt. Utskottet anser därför att en kvotering av föräldraledigheten behövs som stöd för männen att i större utsträckning än för närvarande stanna hemma hos sina barn under deras första år. Kvoteringen bör utformas så att, när det finns två vårdnadshavare, en viss tid förbehålls den förälder som inte utnyttjat merparten av försäkringen.

Det bör ankomma på regeringen att lägga fram förslag i enlighet med vad utskottet anfört.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *kvoterad föräldraledighet*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Sf270 och 1989/90:Sf372 yrkande 4 och med anledning av motion 1989/90:Sf345 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Kvoterad föräldraledighet (mom. 3)

Under förutsättning av bifall till reservation 2

Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 8 börjar med "I proposition" och slutar med "Sf372 yrkande 4." bort ha följande lydelse:

Under år 1987 tog 29 % av papporna i familjer med gifta förvärvsarbetande föräldrar ut föräldrapenning någon gång under barnens två första levnadsår. Utskottet anser att det både för barnens och papporna skull är ytterst angeläget att papporna är hemma en tid hos barnen när de är små. Utskottet anser mot denna bakgrund att en kvotering av föräldraledigheten behövs. Fr.o.m. den 1 juli 1990 bör minst två månader av föräldraförsäkringen tas ut av vardera föräldern och fr.o.m. den 1 juli 1991 minst tre månader. Regeringen bör snarast återkomma med förslag i enlighet härmed.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *kvoterad föräldraledighet*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Sf270, 1989/90:Sf345 yrkande 1 och 1989/90:Sf372 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Kompensationsnivån inom föräldraförsäkringen (mom. 4)

Margit Gennser, Hans Dau och Bertil Persson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 8 börjar med "Utskottet har" och slutar med "Sf345 yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att målet för den ekonomiska politiken ytterst är att öka den enskildes frihet och välfärd. Det förutsätter god tillväxt, stabila priser och arbete åt alla. Dessa mål kan nås endast med en politik som stärker marknadshushållning och avlägsnar de tillväxthinder som under lång tid byggts in i den svenska ekonomin. De viktigaste åtgärderna för att öka ekonomisk dynamik och flexibilitet är sänkta marginalskatter och sänkt skattetryck. Den i motion Sf332 föreslagna åtgärden bör ses som en del i ett större reformprogram för förstärkt marknadsekonomi. Det i motionen framlagda förslaget om en sänkning av kompensationsnivån inom bl.a. föräldraförsäkringen påverkar — med hänsynstagande till moderaternas förslag till omfattande skattesänkningar — enligt utskottets uppfattning inte nämnvärt den sociala standarden. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion Sf332 att den generella ersättningsnivån inom föräldraförsäkringen sänks till 80 % fr.o.m. den 1 juli 1990. Det bör ankomma på regeringen att snarast utarbeta förslag i enlighet härmed och lägga fram det för riksdagen.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *kompensationsnivån inom föräldraförsäkringen*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Sf332 och med avslag på motion 1989/90:Sf345 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Kompensationsnivån inom föräldraförsäkringen (mom. 4)

Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 8 börjar med "Utskottet har" och slutar med "Sf345 yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Nuvarande ersättning inom föräldraförsäkringen är helt proportionell mot inkomsten upp till ersättningstaket vid 7,5 basbelopp (222 700 kr. i årsinkomst år 1990). Utskottet, som anser att inkomstspridningen inom samhället bör minskas, anser att denna uppfattning bör markeras genom socialförsäkringssystemets utformning. Enligt utskottets mening bör därför ersättning inom föräldraförsäkringen utgå med endast 70 % av inkomsten för den del av årsinkomsten som överstiger 4,5 basbelopp (133 650 kr. år 1990). En sådan sänkning av ersättningsnivån för de högre avlönade bidrar också till att sänka kostnaderna för föräldraförsäkringen. Det bör ankomma på regeringen att utforma förslag i enlighet med det anförda och lägga fram det för riksdagen.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *kompensationsnivån inom föräldraförsäkringen*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Sf345 yrkande 2 och med avslag på motion 1989/90:Sf332 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Garantinivån inom föräldraförsäkringen (mom. 5)

Margit Gennser, Hans Dau och Bertil Persson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 9 börjar med "Utskottet har" och slutar med "Sf353 yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Ersättning enligt garantinivån visar enligt utskottets uppfattning en tendens att släpa efter i värde. Höjningen den 1 januari 1987 från 48 kr. till 60 kr. återställer inte värdet. Detta drabbar främst de sämst ställda familjerna. En regel bör därför införas som gör att garantinivån automatiskt följer med förändringen av penningvärdet. För att åstadkomma detta bör ersättningen enligt garantinivån fr.o.m. den 1 januari 1991 bestämmas till en trehundrasextiofemtedel av basbeloppet, vilket i år skulle innebära en garantinivå på 82 kr. Den närmare utformningen av erforderliga bestämmelser bör ankomma på regeringen, och förslagen till lagändring bör snarast föreläggas riksdagen.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 5. beträffande *garantinivån inom föräldraförsäkringen*
> att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Sf240, 1989/90:Sf259 yrkande 6 och 1989/90:Sf353 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Antal dagar med tillfällig föräldrapenning (mom. 6)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 10 börjar med "Utskottet hänvisade" och slutar med "i denna del." bort ha följande lydelse:

I propositionen föreslås att det antal dagar under vilka tillfällig föräldrapenning kan utgå höjs från 90 till 120 dagar per barn och år. För det fåtal familjer som tvingas utnyttja den tillfälliga föräldrapenningen under lång tid är emellertid 120 dagar inte alltid tillräckligt. Utskottet anser därför att maximeringen av dagantalet helt bör slopas för dessa familjer. Utskottet avstyrker således bifall till propositionen i nu behandlad del och tillstyrker bifall till motion Sf250 yrkande 4.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 6. beträffande *antal dagar med tillfällig föräldrapenning*
> att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf250 yrkande 4 och med anledning av propositionen antar det av utskottet i bilaga framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med den ändringen att 4 kap. 12 § första stycket erhåller följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse.

4 kap.

12 §

Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket och 11 § utges under högst 60 dagar för varje barn och år. Om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 10 § första stycket 1, 3 och 4 utges tillfällig föräldrapenning under *ytterligare högst 60 dagar för varje barn och år.*	Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket och 11 § utges under högst 60 dagar för varje barn och år. Om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 10 § första stycket 1, 3 och 4 utges tillfällig föräldrapenning under *obegränsat antal dagar.*

9. Antal dagar med tillfällig föräldrapenning (mom. 6)

Under förutsättning av bifall till reservation 2

Margó Ingvardsson (vpk) och Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Till följd av utskottets avslagsyrkande" och slutar med "kan utgå." bort utgå,

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *antal dagar med tillfällig föräldrapenning*

att riksdagen med avslag på motion 1989/90:Sf250 yrkande 4 antar det i propositionen i bilaga 7.1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring i vad förslaget inte berörts ovan under moment 1,

10. Förlängd ledighet för fäder (mom. 7)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 10 börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "motion Sf221." bort ha följande lydelse:

Av de nuvarande tio s.k. pappadagarna tas i genomsnitt ut nio dagar. Detta är enligt utskottets mening mycket positivt, och utskottet anser att det finns skäl att bygga ut dessa särskilda ersättningsdagar. Målet är att männens fristående rätt till ersättning skall utökas till tjugo dagar. Som ett första led i denna utbyggnad föreslår utskottet att ersättningstiden förlängs till tretton dagar fr.o.m. den 1 juli 1991. Utskottet anser att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag till sådan förlängning. Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen med bifall till motion Sf221 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *förlängd ledighet för fäder*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf221 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Rätt att överlåta tillfällig föräldrapenning (mom. 8)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 12 börjar med "Utskottet vidhåller" och slutar med "Sf368 yrkande 1." bort ha följande lydelse:

I vissa fall kan det vara svårt för föräldrarna att ta ledigt från arbetet när ett barn är sjukt och i stället lättare att engagera någon annan närstående. Enligt utskottets uppfattning bör därför möjlighet införas för alla föräldrar att överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning till någon närstående.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Sf368 yrkande 1 bör ges regeringen till känna.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *rätt att överlåta tillfällig föräldrapenning*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Sf368 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Tillfällig föräldrapenning vid stängning av daghem m.m. (mom. 10)

Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c) och Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 14 börjar med "Frågan om" och på s. 15 slutar med "och So609." bort ha följande lydelse:

Enligt socialförsäkringsutskottets mening är det klart otillfredsställande att föräldrapenning inte kan utgå till en förälder vars barn inte kan tas emot av dagbarnvårdaren på grund av att dagbarnvårdarens egna barn är sjuka. Om problemet inom den kommunala barnomsorgen inte kan lösas genom omplacering till någon annan dagbarnvårdare som känner barnet, tvingas en förälder att stanna hemma utan rätt till ersättning. Detsamma gäller när ett daghem stängs på grund av sjukdom hos personalen eller av andra plötsligt uppkommande orsaker. Mot denna bakgrund delar socialförsäkringsutskottet den bedömning som socialutskottet har gjort och förordar därför att riksdagen med anledning av de tio motionerna i frågan som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om en utredning.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *tillfällig föräldrapenning vid stängning av daghem m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Sf219 och 1989/90:So609 och med anledning av motionerna 1989/90:Sf202, 1989/90:Sf220, 1989/90:Sf235, 1989/90:Sf245, 1989/90:Sf261 yrkande 2, 1989/90:Sf310, 1989/90:Sf313 och 1989/90:Sf368 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Flexibelt uttag av kontaktdagar (mom. 11)

Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c) och Bertil Persson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 15 börjar med "Utskottet har" och slutar med "Sf337 yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att kontaktdagarna inte bör vara bestämda till ett visst antal per år utan att det totala antalet dagar bör kunna tas ut när som helst under den tid då barnets ålder berättigar till sådan ersättning. Härigenom skapas en större valfrihet för barnfamiljerna och en möjlighet att ta en längre tids ledighet vid t.ex. inskolning på daghem eller vid skolstarten. Detta bör med anledning av motionerna Sf311 yrkande 1 och Sf337 yrkande 1 ges regeringen till känna, och regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag i enlighet med det anförda.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *flexibelt uttag av kontaktdagar*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Sf311 yrkande 1 och 1989/90:Sf337 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Kontaktdagar vid privat barnomsorg (mom. 12)

Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c) och Bertil Persson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 15 börjar med "Utskottet behandlade" och på s. 16 slutar med "Sf337 yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör tillfällig föräldrapenning utgå för kontaktdagar oavsett vilken barnomsorgsform som utnyttjas. Det finns ingen anledning att från förmånen utesluta föräldrar som har sina barn i ett privat familjedaghem. Detta gäller så mycket mer som förhållandet på många håll är sådant att kommunen inte kan erbjuda barnomsorg utan hänvisar föräldrarna till privat verksamhet. Det bör ankomma på regeringen att utforma och snarast lägga fram förslag härom.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *kontaktdagar vid privat barnomsorg*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf210 och med anledning av motionerna 1989/90:Sf311 yrkande 2 och 1989/90:Sf337 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Sextonårsgränsen för tillfällig föräldrapenning (mom. 15)

Sigge Godin (fp), Barbro Sandberg (fp), Margó Ingvardsson (vpk) och Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 17 börjar med "Utskottet har" och slutar med "och Sf280." bort ha följande lydelse:

Tillfällig föräldrapenning kan i dag utgå för vård av barn som fyllt 12 men inte 16 år i de fall barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn eller vård. För denna grupp av barn upphör detta tillsynsbehov naturligtvis inte när barnet fyller 16 år. Enligt utskottets mening är det därför nödvändigt att tillfällig föräldrapenning kan utgå även för hemmaboende vuxet, handikappat barn då föräldern måste avstå från förvärvsarbete på grund av att barnets tillstånd försämrats.

Det bör ankomma på regeringen att snarast utforma och lägga fram förslag i enlighet med det anförda.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 15. beträffande *sextonårsgränsen för tillfällig föräldrapenning*
> att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf366 yrkande 1 och med anledning av motionerna 1989/90:Sf225, 1989/90:Sf250 yrkande 5 och 1989/90:Sf280 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Tillfällig föräldrapenning till båda föräldrarna (mom. 16)

Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c) och Bertil Persson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 18 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "och Sf267." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är av stor betydelse att föräldrar till barn med funktionsnedsättning kan delta i rehabilitering, habilitering och utbildning som anordnas med anledning av barnets handikapp och att de då får ersättning från föräldraförsäkringen. I dag får de inte alltid sådan ersättning eftersom tillämpningen av 4 kap. 10 § lagen om allmän försäkring varierar mellan olika försäkringskassor då det gäller innebörden av vad som skall betraktas som samhällets förebyggande barnhälsovård. Tillfällig föräldrapenning bör enligt utskottets uppfattning kunna uppbäras av båda föräldrarna samtidigt när de deltar i sådan verksamhet som nu avses. Båda lär sig då att på bästa sätt stimulera barnets utveckling, men de kan också stödja och hjälpa varandra i en svår livssituation. Om båda föräldrarna deltar, ökar möjligheterna att ge barnet bra vård och träning i hemmet.

Det bör ankomma på regeringen att snarast lägga fram förslag till ändring av nuvarande regler i enlighet med det anförda.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *tillfällig föräldrapenning till båda föräldrarna*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Sf250 yrkande 6, 1989/90:Sf252, 1989/90:Sf267 och 1989/90:Sf302 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Tillfällig föräldrapenning till båda föräldrarna (mom. 16)

Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i betänkande 1989/90:SfU11 som på s. 18 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "och Sf267." bort ha följande lydelse:

Såsom anförs i motion Sf252 bör lagtexten förtydligas i fråga om rätten till tillfällig föräldrapenning för föräldrar i samband med utbildning och habiliteringsbesök. Detta bör med bifall till yrkande 2 i motionen ges regeringen till känna.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *tillfällig föräldrapenning till båda föräldrarna*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf252 yrkande 2 och med anledning av motionerna 1989/90:Sf250 yrkande 6, 1989/90:Sf252 yrkande 1, 1989/90:Sf267 och 1989/90:Sf302 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Medelsanvisningen (mom. 19)

Under förutsättning av bifall till reservation 2

Margó Ingvardsson (vpk) och Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Till följd" och slutar med "195 milj. kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet godtar den i propositionen föreslagna medelsanvisningen.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med bifall till propositionen till *Bidrag till föräldraförsäkringen* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 2 435 000 000 kr.

Särskilda yttranden

1. Utbyggd föräldraförsäkring (mom. 1)

Margit Gennser, Hans Dau och Bertil Persson (alla m) anför:

Den ekonomiska situationen i västvärlden är god. Inga yttre förhållanden har skapat en akut ekonomisk kris.

Den svenska ekonomin har däremot under senare år uppvisat en rad interna svaghetstecken, bl.a. en låg tillväxt och betydligt högre inflation än i omvärlden. Den negativa ekonomiska utvecklingen i Sverige har kännetecknats av en fortlöpande försämring och inte av hastigt påkommande krisfenomen. Regeringens bristande ekonomiska förutseende och ovilja att erkänna att den förda ekonomiska politiken har lett in i en återvändsgränd ligger bakom det planlösa hanterandet av föräldraförsäkringen.

I och för sig vill vi lösa barnfamiljernas problem med andra åtgärder än en föräldraförsäkring enligt regeringens modell. Motiven härför återfinns i reservation 1. Även om vi bortser från denna grundläggande skillnad, måste kritik riktas mot regeringens ovilja och oförmåga att i tid ange att den utlovade förlängningen av föräldraförsäkringen inte kan genomföras. För barnfamiljerna är det nämligen väsentligt att i tid få reda på vilka villkor som kommer att gälla.

2. Tillfällig föräldrapenning till båda föräldrarna (mom. 16)

Margó Ingvardsson (vpk) anför:

Vänsterpartiet kommunisterna har tidigare motionerat om vidgad rätt till tillfällig föräldrapenning för föräldrar som behöver besöka institutioner eller delta i utbildning på grund av ett barns sjukdom, psykiska utvecklingsstörning eller annat handikapp. Våra motioner har lett till att riksförsäkringsverket gjort en översyn av gällande bestämmelser, och verkets rapport bereds för närvarande inom regeringskansliet. Jag har därför inte anledning att nu reservera mig i denna fråga.

3. Föräldrapenning efter arbete utomlands (mom. 17)

Ragnhild Pohanka (mp) anför:

Personer som har arbetat utomlands har i vissa fall ett mycket bristfälligt skydd inom föräldraförsäkringen, när de återvänder hem. Jag anser att det är angeläget att främst de s.k. volontärerna snarast erbjuds ett bättre skydd. Med hänsyn till att den utredning som riksförsäkringsverket gjort om vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra deras skydd för närvarande bereds inom regeringskansliet, avstår jag nu från att reservera mig i frågan.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 12 § lagen (1962:381) om allmän försäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap.	
12 §[2]	
Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket och 11 § utges under högst 60 dagar för varje barn och år. Om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 10 § första stycket 1, 3 och 4 utges tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst *30* dagar för varje barn och år.	Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket och 11 § utges under högst 60 dagar för varje barn och år. Om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 10 § första stycket 1, 3 och 4 utges tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst *60* dagar för varje barn och år.

Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § tredje stycket utges under högst två dagar per barn och år.

Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § fjärde stycket utges under högst tio dagar per barn. Sådan tillfällig föräldrapenning utges inte för tid efter sextionde dagen efter barnets hemkomst efter förlossningen. Vid adoption räknas tiden från den tidpunkt föräldrarna fått barnet i sin vård.

Uppbär en förälder oavkortade löneförmåner under tid då han bedriver studier, jämställs avstående från studier med avstående från förvärvsarbete vid tillämpning av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning, i den mån föräldern går miste om löneförmånerna.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

[1] Lagen omtryckt 1989:120.

[2] Senaste lydelse 1988:130.

gotab 96732, Stockholm 1990